

Tartalomjegyzék

Párhuzamok (Előszó)	13
A szerzők	15
I. BEVEZETÉS	17
1. PLÉH CSABA:	
Szekvenciális és párhuzamos modellek a kognitív pszichológiában – a PDP megközelítés történeti helye	18
1.1. Előzetes terminológiai megjegyzések	18
1.1.1. Konnekciónizmus.....	18
1.1.2. Párhuzamosság.....	20
1.1.3. Disztributivitás	21
1.2. A PDP megközelítés kialakulásának közvetlen háttere	23
1.2.1. Kritika, az egyirányú, szériális (szekvenciális) számítógép, mint az emberi megismerés modellje felett	23
1.2.2. Hálózat modellek a megismerés kutatásában.....	29
1.2.3. Sémaelméletek a kognitív pszichológiában	30
1.3. A PDP modellek általános jellemzése.....	31
1.3.1. Két jellemző s három láb	31
1.3.2. A hálózatok tulajdonságai	36
1.3.3. Semmi egyéb, csak hálózatok	39
1.3.4. Nincsen logika és struktúra	41
1.4. A PDP vonzereje	43

1.5. Szabályok vagy kapcsolatok: A konnekcionista modellek néhány alapvető bírálata	46
Hivatkozások	48

2. ÉRDI PÉTER:

Az agy-tudat-számítógép legendáról.....	52
2.1. Miért több az egyszer három a háromszor kettőnél?.....	52
2.2. A számítógép-agy analógiáról.....	53
2.3. Agy és tudat: néhány megjegyzés	55
2.4. A mesterséges intelligencia kutatásoktól a kognitív tudományig	56
2.5. Az idegrendszer szerveződési elvei: tanulás és önszerveződés....	58
2.6. Kettős architektúrák: a pragmatizmus dicsérete?.....	62
2.7. Összefoglalás helyett.....	64
Hivatkozások	65

II. KONKRÉT PDP TANULÁSI MODELLEK..... 67

3. GEIER JÁNOS:

A belső reprezentáció tanulása hátrafelé terjedéssel

(Back Propagation).....	68
3.1. A háromrétegű perceptron és tanítása	68
3.1.1. Történeti áttekintés.....	68
3.1.2. A háromrétegű perceptron.....	73
3.1.3. Szimulációs eredmények.....	84
3.2. Az interpoláló asszociátor	88
3.2.1. Az interpoláló asszociátor	91

3.2.2. Az interpoláló asszociátor szimulálása digitális számítógéppel.....	95
Hivatkozások	99

4. RÁCZ JÁNOS:

Tanulás tanár nélkül, versengő tanulás.....	100
4.1. Bevezetés	100
4.2. Tanulás tanárral.....	101
4.3. Tanulás tanár nélkül	101
4.3.1. Versengő tanulási technikák	102
4.3.2. A versengő tanulási technika alapmodellje.....	102
4.3.3. Egyetlen sejt tanulási algoritmus.....	104
4.3.4. A versengő tanulási algoritmus felépítése.....	105
4.3.5. Az alapmodell bővítési lehetőségei.....	107
4.3.6. Dinamikus versengőtanulás	108
4.3.7. Gyakorlati alkalmazási példa: Szófelismerés.....	113
Hivatkozások	114

5. MARTON PÉTER és GRÖBLER TAMÁS:

A kétszintű modellezés két útja	116
5.1. Bevezetés	116
5.2. A kétszintű modellezés interpretációs útja.....	118
5.3. A második út: modellezés hierarchikus hálózattal.....	121
5.3.1. A Hopfield-modell	122
5.3.2. A komplexitás fogalma	125
5.3.3. A hierarchikus Hopfield-modell szerkezetének leírása..	126

5.3.4. Számítógépes szimulációk és eredményeik	127
Hivatkozások	137

III. IDEGRENSZERI ÉRTELMEZÉSEK ÉS GONDJAIK..... 139

6. GULYÁS ATTILA:

Neurobiológiai pontosítások: A hippocampusz.....	140
6.1. Anatómia (elemek és kapcsolatok)	140
6.1.1. A hippocampusz felépítése és kapcsolatai más agyi területekkel (input/output).....	140
6.1.2. A hippocampuszban található idegsejtek típusai	142
6.1.3. A hippocampusz belső összeköttetései	145
6.2. Élettan (a hálózat működése, tanulási szabályok).....	147
6.2.1. Sejtcsoportok aktivitása, EEG.....	147
6.2.2. Egysejt aktivitás	148
6.2.3. A kapcsolatok erősségének megváltozása.....	150
6.3. Modellek	151
6.3.1. Hol mi történik?	151
6.3.2. Mikor mi történik?	156
6.4. Konklúziók a PDP modellezés számára.....	158
6.4.1. Hierarchikus PDP.....	158
6.4.2. A neuronális építkezés alapelvei.....	159
Hivatkozások	161

7. FISER JÓZSEF:

A komplexitás kérdésének szerepe a párhuzamos konnektionista rendszerekben	165
7.1. Bevezetés	165
7.2. A komplexitás	166
7.3. A perceptron.....	168
7.4. Neurális hálózatokkal való tanulás komplexitási kérdései.....	175
7.5. Néhány szó a PDP-eredményről a komplexitás szemszögéből.	182
7.6. A komplexitás mint modellezési szempont.....	184
7.6.1. A vizsgálódási modell	185
7.6.2. A modell finomítása.....	187
7.6.3. A modell struktúrájából eredő következmények.....	191
7.6.4. A modell értékelése.....	193
7.7. Összefoglalás	194
Hivatkozások	195

8. ZÉTÉNYI TAMÁS és KOÓS TIBOR:**Mesterséges és természetes hálózatok:**

A plaszticitás és a szemdominancia oszlopok.....	197
8.1. Bevezetés	197
8.2. Nézőpontok	197
8.3. A hiányzó makro nézőpont: A természetes hálózatok	199
8.4. Plaszticitás.....	200
8.5. Szemdominancia madártávlatból	202
8.5.1. A kritikus periódus és ingermegvonás	203
8.6. Szemdominancia mikroszkóppal nézve	207
8.7. Szemdominancia: A makroszkópikus nézőpont	210

8.8. Összefoglalás	213
Hivatkozások	214

9. NÁDASDY ZOLTÁN:

Konnekcionizmus a rövidtávú memória modellálásában	219
9.0. Fogalommeghatározások.....	219
9.1. Bevezetés	219
9.2. Miről kell számot adnia egy memóriamodellnek?	221
9.2.1. Szelektivitás	222
9.2.2. Rendezettség	222
9.2.3. Tanulás és emlékezés	223
9.2.4. Rekonstrukció	224
9.3. Az emlékezet osztályozása.....	224
9.4. A memória PDP modellje	225
9.4.1. A PDP megosztott memória elméletének alapelemei ...	226
9.4.2. A PDP memóriaelméletének matematikai implementációja	227
9.5. Egy konnekcionista, de nem PDP elvű memóriamodell vázlata	229
9.5.1. Emléknyom a kapcsolatokhoz rendelt súlytényezők megváltozása nélkül	230
9.6. Záró gondolatok	247
Hivatkozások	248

10. KOVÁCS ILONA: Mesterséges és természetes 'unitok' –

A PDP és a sejtszintű idegrendszeri realitás	251
10.1. A PDP építőkövei.....	253

10.1.1. A PDP általános esetének unitjai	253
10.1.2. Mit állít a PDP az idegsejtről?	253
10.1.3. Mondható-e a unitokra, hogy neuronok?	254
10.2. Mi utal arra, hogy a neuronok nem egyszerű összegzők?	255
10.2.1. Bevezető: A neuronok elektromos ingerelhetősége	255
10.2.2. Az ioncsatornák.....	256
10.2.3. A neuronális oszcilláció	258
10.2.4. Az időzítés problémája és az irányselektivitás	259
10.2.5. A tüskés dendritek.....	262
10.2.6. A disztális dendritek.....	268
10.3. Összefoglalás: Mit tud egyetlen sejt?	269
Hivatkozások	272

IV. KRITIKÁK..... 275

11. CSIBRA GERGELY:

Kognitív ellenforradalom vagy tudományos forradalom?	276
11.1. Hagyományos és konnekcionista modellek.....	276
11.2. A reprezentáció kérdése	277
11.2.1. A reprezentáció tartalma	278
11.2.2. A reprezentáció módja	280
11.3. A szabályok kérdése	282
11.3.1. A szabályok jellege	282
11.3.2. Szabályok és szabályszerűségek	283
11.3.3. Tanulás	284
11.4. Az elemzési szintek kérdése	286

11.4.1. David Marr szintjei	286
11.4.2. Paul Smolensky szintjei	288
11.5. A konnekcionista forradalom	290
Hivatkozások	291

12. NÁDASDY ZOLTÁN:

Reprezentációelmélet-e a PDP,

avagy mi is az a reprezentáció-elmélet?	293
12.1. Bevezetés.....	293
12.2. Az alapok.....	294
12.3. Visszavezethetőség.....	294
12.4. A rendszer határainak kérdése.....	295
12.5. Kényszerítő feltételek.....	296
12.6. Tanulás	297
12.7. Csomópontok.....	297
12.8. Reprezentáció	298
12.9. Nyelvi szimbolikus szint	298
12.10. Önszerveződés.....	299
12.11. A kognitív modellalkotás általános problémái	300
Hivatkozások	305